

Haaland

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Lars Sivertsen

HAALAND

**HET ONGELOFELIJKE VERHAAL
VAN DE BESTE SPITS TER WERELD**

Vertaald uit het Engels
door Jan Bert Kanon

Ambo|Anthos
Amsterdam

Enkele citaten in dit boek zijn afkomstig uit
Zlatan Ibrahimović: *Ik, Zlatan* (70ste druk, 2023,
vertaald door Geri de Boer).

ISBN 978 90 263 6686 4
© 2023 Lars Sivertsen
© 2024 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos
uitgevers, Amsterdam en Jan Bert Kanon
Oorspronkelijke titel *Haaland*
Oorspronkelijke uitgever Ebury Spotlight, an
imprint of Ebury Publishing. Ebury Publishing is part
of the Penguin Random House group of companies.
Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio
Omslagillustratie © Alexandre Simoes/Contributor/Getty Images

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

INHOUD

Proloog	7
1 Geschenken van het ijs	19
2 De boeren	26
3 Alfie	37
4 De jongen	45
5 Het project	52
6 Progressie	72
7 Tante	80
8 Molde	94
9 Ommekeer	103
10 Naar het onbekende	119
11 Salzburg	132
12 Lancering	141
13 Alles voor Noorwegen	155
14 De beslissing, deel een	172
15 Groot in Duitsland	182
16 Parijs	195
17 Spookwedstrijden	205
18 Omgaan met de media	216

19	De Golden Boy	228
20	Doelpunten en onderbrekingen	242
21	De beslissing, deel twee	254
22	Citizen Haaland	264
23	Sterrendom	282
24	Kampioenen van alles	296
	Epiloog	323
	Dankbetuiging	327
	Illustratieverantwoording	331
	Over de auteur	333

PROLOOG

Nergens ter wereld vind je een stadion zoals dat van Borussia Dortmund, het Signal Iduna Park. Op een wedstrijddag passeren zo'n tachtigduizend bezoekers de draaihekjes op weg naar de tribunes, die enorm zijn maar tegelijkertijd ook compact ogen. Aan alle vier de zijden loopt het dak af zodat het lawaai – en wat voor een lawaai! – dat de supporters produceren het veld op golft en niet naar boven ontsnapt. Je hebt voetbalstadions waar de menigte alleen wil worden vermaakt, maar hier gaan de fans naartoe om zich te laten horen. Dortmunds legendarische zuidtribune, een gigantische 'gele muur' met een capaciteit van 25.000 mensen, is een van de wonderen van het voetbal. Deze *Gelbe Wand* is niet gewoon een menigte mensen maar een deinende massa sjaaltjes, ledematen en hartstocht. En lawaai dus, heel veel lawaai.

Van een jonge voetballer, iemand die nog moet wennen aan het spektakel om hem heen, kun je verwachten dat hij het allemaal intimiderend vindt of dat het op z'n minst iets met hem doet. Maar op 18 februari 2020, een dinsdag – de camera gleed langs de spelers van Borussia Dortmund vlak voor hun beslissende wedstrijd tegen Paris Saint-Germain –, stond de negen-

tienjarige Erling Haaland te glimlachen. Niet de zelfverzekerde, verwaande, arrogante glimlach van een ster die geniet van alle aandacht maar een jongensachtige, onbeheerste grijns. Het leek er misschien nog het meest op dat de jonge Erling zijn best deed om niet in de lach te schieten. De verwachtingen en dromen van iedere Dortmund-supporter in het stadion – en alle fans erbuiten – rustten misschien dan wel op zijn nog zo jonge schouders, maar Erling Haaland genoot met volle teugen.

En waarom ook niet? Er was natuurlijk zoveel waarover hij kon glimlachen. Begin 2020, op zijn negentiende, was hij al een van de meest besproken voetballers ter wereld, en dit was het seizoen van zijn doorbraak. Nog maar een jaar eerder had hij afscheid genomen van Molde FK in Noorwegen en was hij naar het buitenland verhuisd om, in januari 2019, bij RB Salzburg in Oostenrijk te gaan spelen. In de eerste zes maanden bij de club was zijn speeltijd nog beperkt, maar toen de Israëliische spits Munas Dabbur in de zomer naar Sevilla vertrok, werd Haaland eerste keus. Hij betaalde het in hem gestelde vertrouwen terug door in zijn eerste zeven wedstrijden elf keer te scoren. Toen het tijd was voor zijn debuut in de Champions League, maakte hij prompt een hattrick. Eind september 2019 was het al duidelijk dat Erling Haaland niet erg lang in Oostenrijk zou blijven. Er werd veel gefluisterd over zijn volgende stap. Een aantal mensen dacht dat een transfer van RB Salzburg naar zijn Duitse zusterclub, RB Leipzig, het meest voor de hand lag. Ole Gunnar Solskjær, Haalands voormalige trainer in Molde en inmiddels manager van Manchester United, was zeer geïnteresseerd. Vanuit de Serie A lag Juventus op de loer om toe te slaan. Maar uiteindelijk viel de keuze op Borussia Dortmund.

Mijnbouw, zware industrie, brouwerijen en voetbal waren ooit kenmerkend voor Dortmund en het Ruhrgebied. Maar na

decennia van industrieel verval behoren de mijnen en zware industrie grotendeels tot het verleden, terwijl de brouwerijen gesloten zijn of door concerns zonder eigen smoel zijn opgekocht. Het enige waaraan Dortmund nu nog een duidelijke identiteit ontleent is voetbal. Uli Hesse, een Duitse auteur en journalist, schreef in september 2011, in de tweede aflevering van voetbalblad *The Blizzard*, dat

veel plaatsen doorgaan voor voetbalsteden, maar het woord is vrijwel nergens zo van toepassing als in Dortmund omdat bijna iedereen die hier geboren of woonachtig is zich sterk betrokken voelt bij Borussia en zichzelf in de eerste plaats definieert op basis van het wel en wee van de voetbalploeg.

De supporters hebben door schade en schande geleerd dat het succes van een voetbalclub geen garantie voor de eeuwigheid is. In de jaren negentig was Dortmund vastbesloten om aan te haken bij veelvuldig landskampioen Bayern München, en de club begon veel geld uit te geven om sterren en succes naar de stad te halen. Op de korte termijn slaagde men daarin, want Dortmund werd in 1995 en 1996 kampioen van de Bundesliga. De club won ook de Champions League in 1997, en in 2002 volgde opnieuw de landstitel. Maar het succes werd behaald door meer geld uit te geven dan er binnenkwam, en de schulden liepen steeds hoger op. Toen de prestaties op het veld minder werden en de ploeg zich in 2004 niet voor Europees voetbal wist te plaatsen, stortte het financiële kaartenhuis in elkaar. Dortmund scheerde langs de rand van de afgrond, amper drie jaar na het landskampioenschap. Het was duidelijk dat de club weer vanaf de grond moest worden opgebouwd en dat er een compleet ander leiderschap nodig was. Dortmund, een club met een enorme aanhang en

een al even grote culturele voetafdruk, diende zich de methoden en strategieën van een underdog eigen te maken.

De club werd uiteindelijk herboren onder het trainerschap van Jürgen Klopp, een charismatische man die begreep hoe je de hartstocht van de Dortmund-fans als wapen moest inzetten. Onder Klopp nam Dortmund jonge spelers op in de ploeg, spelers met de gretigheid en energie om Klopps agressieve wijze van druk zetten uit te voeren. Dortmund, dat maar al te goed wist welke gevaren er kleefden aan het financieel willen overtroeven van je tegenstanders, baseerde zijn voetbal nu op snellere loopacties en harder werken dan de tegenstanders. ‘Dortmund is constant en met een miljoen mijl per uur aan het jagen, of het nu gaat om de bal, de tegenstander, de ruimte of het doel, en ze staan zichzelf nauwelijks een adempauze toe,’ schreef Raphael Honigstein in april 2012 in *The Guardian*. Onder Klopp keerde Dortmund terug naar de top van het Duitse voetbal door in 2011 en 2012 landskampioen te worden. De club won op een haar na in 2013 opnieuw de Champions League maar werd in de finale door Bayern München verslagen, en dat was een bittere pil.

Sindsdien bivakkeert Dortmund voortdurend net onder de top in de Bundesliga, de club greep steeds naast de titel. Ook de halve finales van de Champions League bleven buiten bereik; de beste prestatie in de negen seizoenen sinds de winst van 2013 was de kwartfinale. De club is van ver gekomen sinds het bijna-bankroet in 2005 en kan nu flink wat geld uitgeven, maar er gaapt wat financiële slagkracht betreft nog altijd een diepe kloof met Bayern München en de andere geldelites in Europa. Dortmund accepteert dat het zich geen gearriveerde supersterren kan veroorloven en heeft in plaats daarvan een model ingevoerd waarbij het de supersterren van morgen aan zich bindt. Bij de laatste twee landstitels draaide het immers om de jeugd. En

op dat punt komt Erling Haaland in beeld. De club heeft een reputatie opgebouwd als een school waar de opleiding van supersterren wordt afgerond, een plek waar jonge spelers de stap van talenten-van-wereldklasse naar spelers-van-wereldklasse zetten. En Dortmund, hoewel een grote club met een grote schare fans, heeft laten zien dat men bereid is zijn vertrouwen aan jonge spelers te geven en hen tot de steunpilaren van het team te maken. Voor Haaland was dit de perfecte, volgende stap.

Paris Saint-Germain is een voetbalclub van een heel ander slag. Sinds Qatar de club in 2011 kocht, zijn er op de transfermarkt enorme sommen tegenaan gesmeten om supersterren te kopen als waren het Panini-plaatjes. PSG leek soms meer op een luxe gastenlijst dan een voetbalteam. In eigen land had het succes, maar in de Champions League blijft het tekortschieten en krijgt het voortdurend kritiek omdat het minder is dan de som van de zo fraai glanzende delen. Ofschoon Parijs en de banlieues misschien wel de grootste kweekvijver van jong voetbal talent ter wereld zijn, lijkt PSG totaal niet geïnteresseerd in de ontwikkeling van jonge spelers. Je bent als club tenslotte nooit meer dan een paar maanden verwijderd van de volgende transferperiode. De plaatselijke rivaal van Dortmund is Schalke; in de competitie is dat Bayern. Maar stel dat een club een spirituele en filosofische rivaal zou hebben, dan zou dat bij Dortmund heel goed Paris Saint-Germain kunnen zijn.

Dus toen de club in de knock-outfase aan PSG werd gekoppeld, volgde een zwaarbeladen wedstrijd. Voor Dortmund is het altijd de vraag of je met dit beleid – een ploeg die is opgebouwd rond jonge spelers – ooit iets kunt uitrichten tegen Europese topclubs die bulken van de sterren. En er is nauwelijks een club te bedenken die verder af staat van Dortmunds waarden dan PSG. Zouden dit soort dingen door Erling Haalands hoofd zijn

gegaan toen hij die dinsdagavond het veld op liep, onder de stadionlampen, voor de camera's, geruggensteund door fans die tot de luidruchtigste in Europa behoren? Nou, nee. Bijna zeker van niet.

De meeste profvoetballers kunnen zich goed afsluiten van het lawaai op de tribunes, maar Erling Haaland is er echt een meester in. 'Het laat hem koud,' zei Erik Botheim, een goede vriend en ploeggenoot in de jeugd, tegen de Noorse krant *VG* in januari 2020. 'Zo is het. Hij is mentaal sterk, en meestal geniet hij gewoon. Het laat hem koud.' Wat Botheim daarmee bedoelt is dat Haaland niet afgeleid of beïnvloed wordt door alle drukte en druk die je rond een jonge superster hebt. Wat hem bepaald niet koud laat is de verbetering van zijn spel. Hij is geobsedeerd door op het oog vanzelfsprekende dingen, zoals het verfijnen van zijn opmerkelijke fysiek of het verbeteren van zijn afwerking. Maar hij is ook geobsedeerd door wat er buiten het veld gebeurt, dat wat hem een betere voetballer kan maken. Een van die dingen, iets waar hij met name gepassioneerd over is, is meditatie. 'Ik denk dat het heel goed is,' vertelde Haaland aan *CQ* in januari 2023, 'om je te ontspannen, om niet te veel na te denken. Stress is voor geen mens goed. Ik haat het om gestrest te zijn en ik probeer het daarom ook niet te zijn. Het idee van meditatie is dat je dat soort gedachten loslaat. Het is voor iedereen anders, maar voor mij pakte het prima uit.'

Een van de vele indrukwekkende eigenschappen van Erling Haalands carrière tot nu toe is dat zodra hij van club verandert, zodra hij weer op een hoger niveau gaat spelen, zodra de uitdaging groter wordt, hij reageert door nog meer doelpunten te maken. Wanneer mensen in hun maatschappelijke carrière met nieuwe uitdagingen en vervelende obstakels worden geconfronteerd, ervaren de meeste van hen op z'n minst een vorm van on-

rust, maar zoals Botheim zei, Erling geniet gewoon.

Het was dus volkomen logisch dat een negentienjarige Haaland glimlachte toen in de avondlucht de Champions League-hymne klonk, een paar minuten voor de aftrap tegen PSG. De druk en verwachtingen van de massa, het belang van de wedstrijd in het licht van Dortmunds eeuwige gevecht tegen clubs met meer financiële armslag: hij zal er niet echt van onder de indruk zijn geweest. Haaland leek zich er al net zomin van bewust dat de ogen van de voetbalwereld die avond vooral op hem gericht waren. Hij was als een komeet omhooggeschoten, en toch zouden critici kunnen zeggen dat zijn carrière tot dan toe er een van 'maren' was. Had hij er voor Molde in 21 minuten vier ingeschoten? Tja, dan heb je het over de Noorse competitie. Scoorde hij negen keer in een wedstrijd voor de Noorse Onder 20-ploeg? Jawel, maar wel tegen Honduras. Scoorde hij zestien keer in veertien wedstrijden voor RB Salzburg? Best aardig, maar ja, de Oostenrijkse competitie... Maakte hij een hat-trick bij zijn debuut in de Champions League? Mmm, dat was tegen Genk. Maakte hij een hat-trick bij zijn debuut voor Dortmund? Nou ja, dan hebben we het over Augsburg. Hier en nu waren er geen maren meer. Dit was het echte werk, een knock-outwedstrijd tegen Paris Saint-Germain – met mannen als Kylian Mbappé en Neymar. Maar Erling Haaland liet het koud, en dus toverde hij zijn jongensachtige glimlach tevoorschijn.

Direct vanaf de aftrap had Dortmund het beste van het spel, maar in de eerste helft wisten de spelers geen manieren te vinden om PSG-doelman Keylor Navas te passeren. In de 26ste minuut dwong Jadon Sancho hem tot een redding, en acht minuten later was het Haaland zelf die met zijn machtige linkervoet de bal in het zijnet joeg. Haaland was snel en dreigend, maar zijn spel was nog niet helemaal goed afgesteld op dat van zijn mede-

spelers. Hij was nog niet zo lang bij de ploeg, en dat zag je. Bij de rust stond het 0-0. Dortmund speelde goed, maar met de return over een paar weken in Parijs was een gelijkspel in eigen huis een mager resultaat.

In de tweede helft bleef Dortmund aandringen. De spelers hadden meer balbezit maar creëerden weinig echte kansen, en PSG was dreigend in de counter. De snelheid van Mbappé was een voortdurende bron van zorg. Maar Achraf Hakimi, de in Spanje geboren Marokkaan die door Real Madrid was uitgeleend aan Dortmund, is ook bliksemsnel. Spelend als vleugelverdediger met de ervaren Łukasz Piszczek in de rug, leek Hakimi het ideale aanspeelpunt voor aanvallende acties. En Hakimi wist uiteindelijk een doorbraak te forceren. Jadon Sancho speelde de bal naar Hakimi op rechts, en die zag dat de PSG-defensie enorm veel ruimte had opengelaten. Hij liep met de bal aan de voet naar voren en gaf een crosspass naar de plek waar Dortmunds linkervleugelverdediger Raphaël Guerreiro onverwachts het strafschopgebied binnen was gesprint. Zijn eerste schot raakte een PSG-verdediger, maar Haaland loerde zoals altijd op zijn kans. De grote Noor kreeg de bal en ramde hem in het doel. Het stadion ontplofte, de PSG-defensie appelleerde voor buitenspel en meditatieliefhebber Haaland nam vlak buiten het strafschopgebied de lotushouding aan. Met een grijns op zijn gezicht werd hij al snel bedolven onder zijn ploeggenoten.

Maar PSG, welke tekortkomingen het ook mag hebben, heeft altijd nog een buitengewone verzameling voetballende individuen. Bovenal natuurlijk Kylian Mbappé, die zelden een wedstrijd speelt zonder de wereld te tonen wat hij allemaal kan. In de 74ste minuut controleerde Mbappé de bal op ongeveer veertien meter van de middenlijn. De verdedigers van Dortmund waren teruggelopen naar hun positie, dus er leek weinig aan de hand.

Maar ‘weinig aan de hand’ telt niet als Mbappé de bal heeft. Hij passeerde een Dortmund-speler alsof die er niet stond, ontweek een onbesuisde en verkeerd getimed actie van de verdediger die hem dekte, en opeens was hij in het strafschopgebied van Dortmund, zij het ver aan de zijkant van het doel, een lastige hoek om te schieten. Hij wist de bal echter laag voor het doel te krijgen, waar Neymar iedereen voorbij was geslalomd en de bal in het open doel kon tikken: 1-1. Een mooie avond veranderde opeens in een beroerde avond voor Dortmund. Een 1-1-gelijkspel was geen goed uitgangspunt voor de return in Parijs. Ondanks al zijn talent en overvloed aan jeugdig elan was het team door de twee duurste spelers ter wereld te grazen genomen. ‘Een goal van 350 miljoen pond,’ merkte een tv-commentator droogjes op.

Maar Dortmund was nog niet klaar. Toegebruld door de Gelbe Wand speelde verdediger Mats Hummels een scherpe bal op Giovanni Reyna op het middenveld. Met zijn amper zeventien jaar en splend in deze Champions League-wedstrijd, heeft Reyna een, merkwaardig genoeg, vergelijkbare achtergrond als Erling Haaland: net als Haaland werd hij begin jaren nul geboren in Noord-Engeland, toen zijn vader Claudio voor Sunderland in de Premier League speelde. En net als Haaland was hij bij Dortmund gaan spelen vanwege de reputatie van de club dat men er jonge spelers beter maakte en hun vertrouwen gaf. En nu, in een knock-outwedstrijd in de Champions League, ontving de zeventienjarige de bal op het middenveld, draaide zich om en stoomde op naar de ruimte die voor hem openlag. De PSG-defensie had gaten laten vallen en hoewel Jadon Sancho rechts van hem liep, zocht Reyna alleen Haaland. Hij zette de bal voor en Haaland liet hem langs zijn lichaam naar beneden vallen alvorens hem op zijn linkerschoen op te vangen. Maar de bal had nog steeds effect en Haalands balcontact was niet perfect – of

juist wel? Na een paar snelle passen met zijn lange benen had hij de bal opeens waar hij hem hebben wilde en haalde hij uit met links. In zijn schot zat zoveel venijn dat het de supporters achter het doel flink pijn had kunnen doen – als het net het schot niet had gesmoord.

In het Signal Iduna Park is een bal die tegen de touwen wordt gejaagd niet alleen iets wat je ziet en hoort, je voelt de knal ook. Een geluid, een kabaal en een energie die door je huid gaat en je botten een opdoffer geeft. Dit doelpunt deed het stadion op zijn grondvesten schudden en de aarde beven, en vol ongeloof draaide Erling Haaland zich om en nam nogmaals de lotushouding aan. Maar ditmaal schoot hij door en viel om, nog voor zijn collega's zich boven op hem konden storten. En ditmaal verscheen er geen grijns op zijn gezicht maar eerder de verbijsterde uitdrukking van een tiener die zich nauwelijks realiseert wat er zojuist is gebeurd en wat hij net heeft gedaan.

‘Dat tweede doelpunt – is het vertrouwen, techniek, wat is het precies?’ vroeg Jan Age Fjørtoft, tv-verslaggever en voormalig spits, na de wedstrijd in het Noors aan Haaland. *‘Æg tenke bare å dryla te for å vær heilt ærlege, så drylte eg an i mål så det va fint det,’* antwoordde Haaland in plat Noors. Het antwoord is een uitdaging voor vertalers. ‘Dryla’ is geen gebruikelijk Noors woord, behalve in een handvol dialecten, en dan met name in het zuidwesten van Noorwegen, waar Haaland opgroeide. Het betekent gewoonlijk zoiets als ‘met een enorme kracht ergens tegenaan slaan of trappen’, in de praktijk is dat vaak een bal, hoewel je in extreme omstandigheden misschien ook een onaangenaam persoon kunt ‘dryla’ (maar dat is niet aan te raden, en je krijgt na afloop van zo’n actie geheid gelazer met het wettelijk gezag). De vertaling die er misschien nog het dichtst bij in de buurt komt is iemand ‘een beuk verkopen’ of iets ‘een poeier

geven' (maar nogmaals, het is niet raadzaam om het ook echt te doen). Dus Haaland zei, grof vertaald: 'Om eerlijk te zijn, ik dacht: ik geef 'm een poeier, en toen poeierde ik 'm netjes in het doel.' Voor zover de Noren al niet verrukt waren dat hun *golden boy* de verwende Pariijzenaars een kunstje had geflikt, het respect voor hem werd alleen nog maar groter doordat hij zijn afkomst en dialect niet verloochende. Erling Haaland is niet iemand die zijn taalgebruik aanpast alleen omdat iemand van de tv een microfoon voor zijn gezicht houdt. Als zelfs zijn landgenoten niet altijd weten wat het betekent om iets te *dryla*, dan is dat hun probleem. Ze kunnen het doelpunt gewoon voor educatieve doeleinden terugkijken.

Dortmund zou de returnmatch verliezen en in de Champions League worden uitgeschakeld. Maar op ten minste één schitterend moment in het Signal Iduna Park hadden de Dortmundfans gezien dat het vele geld uit Qatar niet kon voorkomen dat een schitterende trap van een negentienjarige de wedstrijd besliste. Het was een gevoel om te koesteren en een moment om nooit te vergeten. De dreun die Haaland aan PSG had uitgedeeld kondigde onmiskenbaar zijn komst op het wereldtoneel aan. Iedereen die de hype was ontgaan kon vanaf dat moment maar beter rechtop gaan zitten en zijn ogen de kost geven. Het doelpunt was tevens de pure essentie van de voetballer Erling Haaland: de kracht, de vaardigheid, het vertrouwen en niet te vergeten het vermogen om je af te sluiten voor alle herrie om je heen, en de bal gewoon in het doel te leggen. Het zal de rest van de wereld misschien zijn ontgaan, maar de goal en het interview na de wedstrijd hebben de Noren laten zien waar het bij Erling allemaal om draait: zelfs op het grootste podium, tegen de beroemdste tegenstanders speelt hij het spel nog bijna net zo als in zijn vormende jaren in Bryne. En als je een microfoon onder

zijn neus duwt, praat hij gewoon als een jongen uit Bryne. Want dat is uiteindelijk wat hij is. Een reusachtige, onweerstaanbare, onstuitbare jongen uit Bryne.

GESCHENKEN VAN HET IJS

Toen de laatste ijstijd op zijn einde liep, ongeveer tienduizend jaar geleden, legden de terugtrekkende gletsjers een landstrook aan de zuidwestkust van Noorwegen bloot die in niets leek op de omgeving. Wanneer je tegenwoordig op een heldere dag vanuit het zuiden naar Stavanger vliegt, kan de plotselinge overgang van het landschap je haast niet ontgaan zodra de kustlijn in zicht komt. Net na de kleine vissershaven van Sirevåg maakt de grillige kustlijn plaats voor een fijn zandstrand bij Brusand. Hier gaan de steile, rotsachtige heuvels van Zuid-Noorwegen over in een lange vlakte die zich zo'n 65 kilometer naar het noorden uitstrekt, helemaal tot aan de verstedelijkte gebieden rond Stavanger. Dit is Jæren, de grootste laagvlakte van Noorwegen. Het is een landschap dat totaal anders is dan zowel het ijzige noorden van het land als de dramatische bergen en fjorden van de westkust die het zo goed doen in toeristische campagnes en reclames voor cruises.

Met een onmetelijke kracht hebben de gletsjers uit de ijstijd het gesteente gevormd en gepolijst en veel meer sediment achtergelaten dan elders in het land. Simpel gezegd, Jæren is plat en heeft een dikke laag aarde, wat het zo'n beetje de beste plek in

het land maakt om gewassen te telen. Door zijn zuidelijke ligging heeft Jæren ook een langer groeiseizoen dan de rest van Noorwegen. Maar er zit een addertje onder het gras, of liever gezegd, een paar addertjes. Ten eerste bestonden grote delen van het gebied uit veenmoerassen. Omdat hier relatief weinig bomen stonden, was turf jarenlang een belangrijke energiebron. Maar moerassen omzetten in landbouwgrond is geen sinecure. Ten tweede is Jæren door zijn ligging aan de Noordzee en zonder de bescherming van bergen of heuvels overgeleverd aan de grillen van het weer. Het mag er dan milder zijn dan in andere delen van Noorwegen, de streek wordt regelmatig geteisterd door gierende winden en slagregens. Ten derde, en dat was voor de eerste boeren van Jæren misschien wel het meest heikele punt, het zit er vol met stenen.

De gletsjers hebben niet alleen een ongebruikelijk dikke laag grond achtergelaten, wat prettig is, maar ook stenen, een enorme hoeveelheid, variërend van kiezels tot keien, verspreid over het hele gebied. Iedere boer die het land wilde bewerken, moest het eerst ontdoen van stenen, wat voor de komst van moderne machines geen geringe opgave was. Vervelend genoeg lagen de akkers in de lente weer gewoon vol met stenen. De grond duwt ze steeds naar de oppervlakte. Het landschap van Jæren is grilig: het biedt de boer bestaanszekerheid en een inkomen, en dat kan een heel behoorlijk inkomen zijn, het zadelt hem ondertussen ook op met stenen, elke keer weer, maar stelt ook zijn durf en doorzettingsvermogen op de proef. Met de hand stenen, kleine en grote, uit de grond halen in een koude, snijdende wind die vanaf de Noordzee het land geselt, het vormt natuurlijk wel je karakter.

Skilling-Magazin, het eerste geïllustreerde weekblad van Noorwegen, bezocht Jæren in 1887 en kwam tot de volgende conclusie: